

- Ushinskii, K. D. (1948). O polze pedagogicheskoi literatury [About the benefits of pedagogical literature]. *Sobranie sochinenii* (T. 2, p. 15-41). Moskva: Izd. APN [in Russian].
- Ushinskii, K. D. (1950). Chelovek kak predmet vospitaniia: opyt pedagogicheskoi antropologii [Man as a subject of education: the experience of pedagogical anthropology]. *Sobranie sochinenii* (T. 8, p. 11-682). Moskva: Izd-vo APN [in Russian].
- Ushinskii, K. D. (1953). Nравственное vliianie kak osnovnaia zadacha vospitaniia [Moral influence as the main task of education]. *Izbrannie pedagogicheskie sochineniia* (T. 1, p. 327-346). Moskva: GUPI [in Russian].
- Ziaziun, I. A. *Uchytel na peretyni tysiacholit* [Teacher at the intersection of millennia]. Osobystyi arkhiv Ivana Ziaziuna [in Ukrainian].
- Ziaziun, I. A. *Dyvosvit liudskosti i liudianosti Oleksandra Romvskoho* [The miracle of humanity of Alexander Romanovsky]. Osobystyi arkhiv Ivana Ziaziuna [in Ukrainian].
- Ziaziun, I. A. (2000). *Pedahohika dobra: idealy i realii* [Pedagogy of good: ideals and realities]. Kyiv: MAUP [in Ukrainian].

Одержано 19.12.2018 р.

УДК 378:7.012–051

Андрій Гордаш, м. Бар

DOI: 10.33989/2226-4051.2019.19.169771

МИСТЕЦЬКО-ОСВІТНЯ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ «ХУДОЖНЯ МАЙСТЕРНІСТЬ»

Наукова новизна матеріалів статті полягає в тому, що вперше: уточнено сутність категорії «художня майстерність» у контексті комплексу індивідуальних професійних якостей митця та сукупності об'єктивно-ціннісних параметрів результатів його творчості, котрі досягаються завдяки наполегливій праці та під впливом професійної арт-школи за алгоритмом послідовного набуття основ майстерності, супермайстерності та метамайстерності; розроблено концептуалізацію категорії «художня майстерність» на ґрунті провідної ідеї синтезу етимологічного, лінгвістичного, історіографічного, філософського, естетичного, мистецтвознавчого, психологічного та педагогічного епістемологічних локусів аналітичного розгляду ключових термінологічних одиниць та відповідних супровідних понять для збагачення понятійного апарату сучасної мистецької освіти, адекватне використання якого має важливе значення в художній дидактиці.

© А. Гордаш, 2019

Ключові слова: *художня майстерність, художність, образність, естетичність, мистецькість, ремісництво, митець, мистецька освіта, концептуалізація.*

Постановка проблеми. Творча біографія та художня спадщина видатних митців у галузі живопису, графіки, скульптури та інших видів образотворчого мистецтва засвідчує, що вони володіли високою майстерністю у вимірах новизни, самобутності, унікальності створюваних образів та технічною довершеністю виконання своїх творів. Усі вони пройшли ґрунтовну академічну школу підготовки, система якої завжди функціонувала на засадах спадкоємності глибоких художніх традицій і сформованого століттями арт-педагогічного досвіду. Завдяки цьому відбулися помітні прориви в розвитку образотворчого мистецтва, що виявлялося в особливих стильових мистецьких течіях, напрямках і творчих експериментах.

В умовах академічної мистецької освіти суб'єкти художньо-педагогічного процесу набували фундаментальних знань, оволодівали необхідними вміннями, цілеспрямовано та різнобічно розкривали свій творчий потенціал. Проте в будь-які часи закономірно виникало риторичне питання: чи можливо навчити творчості та кого слід плекати: Творця чи Майстра? Очевидно, що відповідь на запитання однозначна – потрібно формувати основи художньої майстерності майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва на педагогічних засадах арт-школи. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває мистецько-освітня концептуалізація категорії «художня майстерність», що є важливою в контексті реалізації тезаурусного підходу в естетичній, мистецтвознавчій і педагогічній галузі знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорія «художня майстерність» становить науковий інтерес для сучасних філософських (В. Бичков, В. Власов, В. Жуковський, Г. Карцева, Ю. Легенький та ін.), культурологічних (А. Веселовський, Ю. Дружкін, Б. Негода, С. Ничкало, Т. Рібо та ін.), мистецтвознавчих (Н. Злиднева, О. Коваль, Д. Соколюк, Ю. Степанова та ін.), психологічних (Е. Гомбріх О. Кривцун, В. Кузін, Т. Ліппс, А. Яковлев та ін.) та педагогічних (А. Лушіна, Ж. Ісаков, О. Шаляпін, Є. Шачкова, А. Яланський та ін.) студій.

Останнім часом увага дослідників (Бабіяк, 2005, Красюк 2012, Шмагало, 2005 та ін.) зосереджена на осмисленні категорії «художня майстерність» як складної особистісної якості, у якій провідним компонентом є образотворча грамота митця. При цьому перевага в її формуванні надається строго регламентованій академічній школі. За таких умов нівелюється дидактичне значення канонічної (відтворення зразків), етнокультурної (засвоєння художніх традицій), культурологічної (діалог культур), діяльнісної (активне варіювання засобів зображення), креативної (авторський пошук образотворчих засобів) та довільної (за індивідуальним вибором самовираження) художньо-дидактичних парадигм (за класифікацією І. Левіна, 2014) як універсальї ефективного функціонування сучасної арт-школи з її комплексним забезпеченням науково-концептуалізованими змістовими репрезентаціями, що складають широке поле мистецько-освітнього тезаурусу, у локусі якого мають фігурувати чітко означені дефініції для глибокого розуміння і використання в арт-практиці та художній педагогіці належної мистецтвознавчої термінології.

Отже, нині відчутна криза в розробленні понятійного апарату мистецької освіти, що виникла через брак ґрунтовних досліджень у контексті наукових підходів, функціональних засад, змістового і навчально-методичного забезпечення сучасної арт-школи адекватним науково-термінологічним тезаурусом.

Мета статті – розробити термінолексичну концептуалізацію категорії «художня майстерність» для збагачення тезаурусу понятійного апарату сучасної мистецької освіти.

Виклад основного матеріалу. Терміносполучення «художня майстерність» має певне етимологічне походження. Так, слово «художній» бере свій початок зі східнослов'янських мов у формі прикметника «хондогъ», яким згодом позначено іменник «художник» у подальшій інтерпретації «рукоділья» та «вправного в ручній праці майстра». В українській мові, зокрема у творах І. Франка, зрідка фігурує майже ідентична лексема «худоба» – художник, митець або мистець (англ. artist, нім. künstler, пол. artysta) – особа, яка професійно займається мистецтвом.

Можна припустити, що семантичні витoki поняття «художній» беруть свій початок із латинської мови, у якій йому

відповідало слово «*manufactus*» (*manus* – рука; *facio* – робити) за його точним перекладом «рукодільний». Однак у культурологічному дослідженні сучасного вітчизняного філософа і мистецтвознавця С. Безклубенка (2002) зазначено, що слово «художній» запозичене нашими предками з мовленнєвих тлумачень відповідних понять у готських племен і первинно означало «рукотворний» (Безклубенко, 2002, с. 150). Така семантика, передусім, пов'язується з німецькою (*die Hand*), англійською (*hand*), нідерландською (*de hand*), датською (*hånden*) та шведською (*handen*) лексемами, що в перекладі на українську мову позначають кисть людської руки. З різними словосполученнями англійського іменника «*hand*» (рука) утворилися такі варіації понять, що безпосередньо стосуються категорій вправності та майстерності, наприклад: «*handbags*» – вправний, умілий у рукоділлі; «*a good hand at something*» – умілий у чомусь; «*a hand for something*» – майстерність у чомусь; «*handcraft*» – ремесло, ручна робота, мистецтво в ручній роботі, ремісничий, кустарний; «*handicraftsman*» – ремісник; «*handiwork*» – виріб, рукоділля, ручна робота.

Отже, є підстави вважати, що сутність терміну «художній» нероздільна з таким його сенсоутворювальним чинником як майстерність, адже щось рукотворно продуковане (рукоремесло) на художньому рівні немислиме без оцінки його майстерного технологічного виконання.

У сучасному українськомовному слововживанні прикметник «художній» стосується: мистецтва, відтворення дійсності в образах, мистецької діяльності в підготовці фахівців мистецького профілю, творів мистецтва тощо. Аналогічне слово – «художність», що звучить у формі іменника й означає вмільсть, вправність. Проте воно має певну специфічну ознаку, що вирізняє достатній рівень майстерності в будь-якій справі з-поміж усіх інших сфер творчості й умілості.

Поняття «художність» має два значення: родова ознака мистецтва з властивою йому образністю пізнання й співпереживань і міра естетичної досконалості твору, відповідність його змісту формі. При цьому якість художньої форми, як слушно наголошує Ю. Юхимик (2013), визначається володінням «школою майстерно-

сті», здатністю добрати особливий комплекс засобів художньої виразності, забезпечити неповторність художнього конструювання, продемонструвати дійсно творче натхнення й оригінальність творчого мислення (с. 23).

Художність стає тоді, коли митець демонструє високий вияв таланту, естетику єдності змісту і форми, непересічний смак і майстерність. За визначенням С. Безклубенка (2008), цей термін позначає провідні риси (якості) мистецького твору. Без художності, наголошує вчений, він перестає бути власне твором мистецтва, залишаючись у ранзі звичайного виробу ремесла чи промисловості або твору певного різновиду спорідненої із ними діяльності. У першому випадку вирішальною прикметою художності є майстерність, із якою виготовлена річ. У другому випадку самої лише майстерності виявляється замало. Майстерність у зображально-виражальних галузях творчості становить елемент необхідний, але недостатній. Тут потрібна ще і наявність цілісного образу того, що становить предмет зображення чи зміст самовираження (Безклубенко, 2008, с. 226–227).

Отже, у загальномистецькому контексті категорія «художність» тлумачиться як складне поєднання якостей, що визначає приналежність плодів творчої праці в галузі мистецтва. Її істотною ознакою є завершеність і адекватна втіленість творчого задуму, того «артистизму», що є запорукою естетичного впливу твору на глядача. Із цим поняттям відповідно пов'язані уявлення про органічність, цілісність і єдність змісту і форми твору мистецтва, що засвідчує непересічний смак, талант і технічну вправність його автора.

На переконання В. Бичкова (2017), «художність є свого роду «відбитком», матеріалізацією високого смаку майстра в його творі за умови, звісно, що він вільно володіє технічними навичками у своєму виді мистецтва» (с. 225). Іншими словами, художність охоплює весь процес становлення твору згідно з нормами і вимогами мистецтва як такого. Як доведено в дослідженні Д. Левченкова (2012), ця категорія має три рівні естетичної концептуалізації: перший спирається на принцип наслідування природи; другий – на засади структурованості твору мистецтва; третій – на яскравий вияв художнього образу (с. 128–130).

Безумовно, мистецтво чогось навчає, переконує, відтворює істину через активний вияв почуттів і фантазії. Тому художник – це мислитель, який міркує образами. Поняття «образ» позначає форму відображення й освоєння людиною об'єктів світу. Прикметник «художній» – це, передусім, якісна характеристика змісту слова «образ». «Художньо» – значить «майстерно», «зроблене з великим досвідом», «уміло», «витончено». Загалом словосполучення «художній образ» постає як щось майстерно створене, але принципово персональне. Тобто, як слушно стверджує О. Рудницька (2002), «поняття «майстерність» невідривне від конкретної особистості, а тому завжди має глибоко індивідуальний характер» (с. 13).

Таким чином, концептосфера художності надзвичайно широка, бо неодмінно охоплює гносеологію і прaxis мімезису, композицію як креативний акт створення конструктивної основи твору в аксіологічних вимірах краси, доцільності, корисності, функційності та семіозис для досягнення семантичної значущості спродукованих образів за ознаками їх абстрактності, асоціативності, символізму, інформативної конкретики чи типовості. Усе це репрезентується завдяки технічній віртуозності майстра щодо оперування комплексом специфічних виразних засобів, що складає художню мову того чи іншого різновиду візуально-просторового мистецтва: формотворні (крапка, лінія, пляма), пластичні (площа, об'єм, простір), фізичні (маса, фактура, текстура) та виконавські (графічні, колористичні, модельні).

На переконання М. Давидової (2013), поняття «художність» є складним, багатоаспектним, «невловимим», і водночас нібито даним кожному, хто береться судити про твір мистецтва або прагне до його створення (с. 73). Дослідниця наголошує, що категорія «художність» у різні історичні періоди наповнюється різним змістом, а це означає неможливість єдиної, «вічної» теорії художності (с. 75). Звісно, що полісемія цього терміну залежить від специфіки образотворення, критерієм якості якого на різних щаблях розвитку мистецтва слугувало мірило правильності виконання певного завдання згідно з усталеними канонами. Проте методологія художньої діяльності – це мінливе явище, про що свідчить поява особливих стильових мистецьких течій,

напрямів і творчих експериментів. Завдяки цьому факту є підстави визнати варіативність дефініції художності, тобто її альтернативність у контексті заперечення багатьом традиційним уявленням про творчість, майстерність, індивідуальність і духовність особистості митця.

Індивідуальну творчу здатність митця продукувати довершений художній об'єкт, що в мистецтвознавчому тезаурусі позиціонується як шедевр (фр. «*chef-d'oeuvre*» – дослівно «вища робота», «вінець праці»), доцільно розглядати в контексті семантики слова «майстерність» і його синонімів «віртуозність», «артистизм» як ознак непересічного вміння, максимально виявленого в роботі над твором.

Отже, художність – це органічна внутрішня якість мистецького твору, його довершеність, що позначається гармонійною єдністю історично мінливого і динамічного формозмісту, що засвідчує майстерність автора, його причетність до певного традиціоналізму або кардинальних інновацій. Вияв тієї чи іншої міри художності твору є основою для його розрізнення як шедевр, стильового зразку, відвертої халтури, кітчу чи примітиву. Для неї істотним є ступінь завершеності й адекватної втіленості творчого задуму, тобто того «артизму» автора, що стає мірилом потужності естетичного впливу твору на реципієнта.

Безумовно, художність охоплює весь процес становлення твору згідно з нормами і вимогами мистецтва, у категоріальному полі якого вона суголосна з поняттям «майстерність». Згідно з лінгвістичними розвідками слово «майстер» є ідентичним за вимовою в німецькій варіації «*meister*». Але вважається, що воно походить від латинської лексеми «*magister*» і розширеного її еквіваленту «*magnus gister*» – великий знавець (Безклубенко, 2002, с. 135). У такому значенні вона не відповідає семантиці українських слів «майстер», «майстерність», що за часів Київської Русі запозичені не з латини, а з давньогрецької мови, якою активно послуговувалася тогочасна культура Візантії. Грецька аналогія їх звучання – «*mastoras*»; французька – *maître*; італійська та іспанська – *maestro*; англійське – *master*. В адекватному перекладі всі наведені вище іншомовні слова стосуються поняття «мистецтво», що в процесуальному аспекті слід розуміти як

творче відображення дійсності в художніх образах, а в особистісному контексті – досконале вміння, тобто майстерність.

Терміну «мистецтво» еквівалентні за значенням латинська («ars») та англійська («art») лексеми, що перекладаються як «майстерність» чи «ремесло». Російське слово «искусство» охоплює ширшу семантику в таких мовленнєвих варіаціях, як «искусственное», «искусность» та «искус». У перекладі українською мовою перша з них означає «штучне/мистецьке»; друга – «майстерність/віртуозність/вправність»; третя – «спокуса/досвід».

Україномовне поняття «митець», як зазначає сучасний вітчизняний естет В. Мовчан, походить від слова «міт» (міф) і означає майстерність творення образу як предмета поклоніння, чарування. В особі митця слушно вбачали генія, здатного творити світ більш досконалий, ніж він є насправді (Мовчан, 2011). Учена наводить паралель між російським словом «искусство» (походить від слова «искусно» у значенні майстерності зображення) й англійською лексемою «art» із її семантикою майстерно зробленої речі й доходить до узагальнення, що ці поняття вживаються для характеристики як мистецтва, так і ремесла у вимірах майстерності.

На переконання В. Жуковського (2015), у контексті особистості творця «искусственность» розуміється як якась особлива духовно-матеріальна діяльність у межах певної професійно-художньої сфери, що постає як щось «екстраординарне», «виняткове», «феноменальне», «неприродне» задля постійного фахового поступу і задоволення попиту соціуму на результати праці, героїчної служби народу й Абсолюту. «Искусность» художника – це якісна характеристика його кваліфікації, умілості, майстерності; «искус» – така спокуса, що протягом життя втримує виробника художніх творів у межах професії завдяки його бажанню, потребі та прагненню творити заради самоствердження в індивідуальному (приналежність до еліти, лідерство, задоволення) та суспільному (ідеологічна активність, прославляння соціальних прошарків, інституцій і цінностей) аспектах. «Мистецькість/майстерність» художника філософ диференціює на кілька кваліфікаційних ярусів: «основи майстерності» – мінімальний

рівень уміння, компетентності, професійної підготовленості, що формується в межах ustalених художніх правил стилю, методу, напрямку, школи; «супермайстерність» – віртуозне володіння методологією створення художніх творів, постійне лідерство митця та його прагнення довести всім оточуючим і самому собі, що він найкращий професіонал; «метамайстерність» – рівень поствіртуозності з подоланням супермайстерності, що супроводжується яскравим виявом творчої геніальності (Жуковський, 2015, с. 74–75).

Таким чином, становлення і розвиток майстерності митця має діяльну природу в процесі його естетичного пізнання і здобуття відповідної освіти. Її сутність, стрижень і рушійна сила, як слушно зазначає сучасний вітчизняний філософ І. Кузьміченко (2014), криється в цілісній особистості людини, її позиції, реалізації власної системи цінностей, помножених на досвід, світосприйняття (с. 165). Це засвідчує глибоку індивідуально-особистісну семантику дефініції майстерності. Ця властивість особистості набувається досвідом у процесі засвоєння відповідних знань, умінь, навичок творчої діяльності. Проте оволодіти майстерністю здатний не кожен, хто займається художньо-творчою діяльністю, а лише той митець, який має художній талант створювати яскраві художні образи виражальними засобами того чи іншого виду мистецтва.

В окресленому контексті слушною є думка Г. Карцевої (2011), що оволодіння художньою майстерністю – це тривалий і трудомісткий процес, котрий вимагає як спеціального теоретичного навчання, так і практичного набуття технічних навичок в обраному виді мистецтва. Філософ упевнено стверджує: «Без таланту і натхнення робота художника перетворюється в ремісництво, але без вправного володіння художнім ремеслом автор стає безпорадним у втіленні свого, нехай і прекрасного, художнього задуму» (с. 316).

У сучасній довідниковій літературі термін «ремесник» однозначно тлумачиться як той, хто працює шаблонно, без творчої ініціативи і натхнення. Цей контекст явно протилежний категорії художнього. Але така суперечність недоречна.

Згідно з дослідженнями О. Лосєва (1989), ще стародавні греки мистецтво і ремесло ототожнювали. Для них мистецтво в значенні ремесла не було образливим і зазвичай вони пишалися

тим, що є ремісниками. «Ремесло – це одухотворена, одушевлена річ, воно не відрізняється від мистецтва» (с. 167). Грецькі митці намагалися творити в спосіб досягнення бажаної досконалості художнього образу на засадах мімезису як наслідування еталонних форм природи; безумовна ж першість серед них належала видимому образу людини, що і призвело до укорінення ідей антропометризму насамперед в античній архітектурі та скульптурі (Юхимик, 2005, с. 108–139). У цьому й інших прадавніх суспільствах акт творення асоціювався з працею ремісника, художня творчість якого вважалася богонатхненною.

За доби Відродження художники аналогічно до своїх побратимів Стародавнього світу насправді вважали себе ремісниками. Вони доповнили античні постулати міметичної теорії щодо неодмінності наслідування форм і способів дії природи вимогами успадкування бездоганної манери «старих майстрів» та індивідуального художнього стилю тих нових митців-сучасників, хто цілковито зумів оволодіти творчими секретами античних кумирів (Юхимик, 2005, с. 139–167).

За Нової доби початок XVIII століття ознаменувався активними спробами диференціації мистецтв за рангами на основі «теорії смаку», яскравим представником якої був Д. Дідро – один із перших, хто звернув увагу на мистецькі цінності ремесла. У XIX столітті провісником нових поглядів щодо суголосності мистецтва і ремесла став австрійський мистецтвознавець А. Рігель (1992). Йому вдалося розмежувати суто декоративне (прикрашальне) і «вище» мистецтво (живопис, скульптуру, архітектуру) та рівноцінне їм «художнє ремесло». Загалом тогочасна європейська наукова думка вже чітко поділяла види мистецтва на «красні» та «корисні». На відміну від ремесла творчість стала позначати виробничу діяльність не технічного характеру. За такої диференціації колись тотожні терміни «техне» й «ars» відповідно розмежувалися в абсолютно окремі поняття «техніка» і «мистецтво». У тодішньому мистецтвознавчому тезаурусі дедалі частіше фігурують предмети ремесла, що наділяються ознаками художності, через що виникають такі нові поняття, як «промислове мистецтво» (industrial art), «прикладне мистецтво» (applied art) та «художнє ремесло» (das Kunstgewerbe).

На початку ХХ століття в умовах бурхливого розвитку дизайнерської творчості остаточно сформувались ствердні позиції щодо аналогії мистецтва і ремесла. Так, В. Дебшітц (Debschitz, 1920) був переконаний, що кожне високохудожнє досягнення розвивається на основі ремісничих умінь і навичок. В. Гропіус (1971) наголошував: «Не існує принципової різниці між художником і ремісником, художник – це ремісник вищого класу ... Без ручної праці не може обійтися жоден художник. Для нього це джерело творчої наснаги. Якщо молода людина, яка відчуває схильність до образотворчого мистецтва, почне свій шлях як колись із вивчення ремесла, вона не залишиться «непродуктивним художником» із неповноцінною художньою освітою, закінченість якої проявиться у повній майстерності, де вона і зможе довести свою перевагу» (с. 225).

Однак надалі поширилась ідея тотального дизайну, матеріалізація якої призвела до втрати синтетичної єдності мистецтва і ремесла. Підхопивши її, відомий британський мистецтвознавець Р. Коллінгвуд (1999) проголосив тезу: «Всіляке ремесло – це спеціалізована форма вміння» (с. 117). Різницю між ремісником, митцем і справжнім генієм він убачав у тому, наскільки він творець «природжений», «сотворений», тобто чи отримав спеціальну підготовку або вишкіл. І хоча вчений вищість мистецтва над ремеслом не декларував, ця позиція все ж таки простежувалась у його розумінні ремісничого процесу, результати якого неіндивідуалізовані, та мистецької практики як виразника і збудника емоцій. Інший представник того часу – німецький естетик, мистецтвознавець і психолог М. Дессуар (1970) особливу увагу звернув на різницю між шириною категорії естетичного і звуженістю поняття художнього.

Отже, синтез окреслених понять становить фундаментальну категорію «художня майстерність», під якою слід розуміти провідну професійну індивідуальну якість митця у вимірах його непересічного естетичного смаку, талановитості, геніальності, умілості, вправності, ремісничості, мистецькості, артистизму, досвідченості та здатності захоплено продукувати об'єктивно-ціннісні твори, що мають провідні ознаки художності, естетичності, образності, досконалості, витонченості, шедевраль-

ності та досягаються завдяки наполегливій праці й під впливом професійної арт-школи за алгоритмом послідовного набуття основ майстерності, супермайстерності та метамайстерності.

Висновки. Розроблено концептуалізацію категорії «художня майстерність» на ґрунті провідної ідеї синтезу етимологічного, лінгвістичного, історіографічного, філософського, естетичного, мистецтвознавчого, психологічного та педагогічного епістемологічних локусів аналітичного розгляду ключових термінолексичних одиниць «художник / художність», «майстер / майстерність», «образ / образність», «естетика / естетичність» «мистецтво / мистецькість», «ремесло / ремісництво» та відповідних супровідних понять «якість», «досконалість», «витонченість», «шедевр», «штучність», «віртуозність», «умілість», «вправність», «артистизм», «смак», «геній», «талант», «спокуса», «досвід», «основи майстерності», «супермайстерність», «метамайстерність». Це збагачує понятійний апарат сучасної мистецької освіти, адекватне використання якого має важливе значення в художній дидактиці та становить перспективу подальших досліджень у взаємозв'язку з категорією «арт-школа», педагогічну концептосферу якої доцільно формувати на засадах тезаурусного і парадигмального підходів.

Список використаної літератури

- Бабияк, В. В. (2005). *Русский академический учебный рисунок (XVIII – начало XX века)*. (Автореф. дис. д-ра искусствоведения). Санкт-Петербург.
- Безклубенко, С. Д. (2002). *Етнокulturологія. Критичний аналіз теоретичних та методологічних засад*. Київ: КНУКіМ.
- Безклубенко, С. Д. (2008). *Мистецтво: терміни та поняття*: енцикл. вид. (Т. 2). Київ: Ін-т культурології Нац. акад. мистецтв України.
- Бычков, В. В., & Маньковская, Н. Б. (2017). Художественность как метафизическое основание эстетического опыта и критерий определения подлинности искусства. *Вестник славянских культур*, 43, 220-241.
- Гропиус, В. (1971). *Границы архитектуры*. Москва: Искусство.
- Давидова, М. О. (2013). Художність як категорія філософії культури в проблемному полі культури постмодерну. *Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди*. Серія: Філософія, 2(2), 70-79.
- Жуковский, В. И. (2015). Творческий диалог художника и художественного материала сквозь призму искусственности, искусности и искусства. *Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики*. (Ч. I, 6 (56), с. 74-76). Тамбов: Грамота.
- Карцева, Г. А. (2011). Личность художника в создании произведения искусства. *Вестник Тамбовского университета*. Серія: Гуманитар. науки, 104(12), 314-318.
- Коллингвуд, Р. Д. (1999). *Принципы искусства*. Москва: Языки русской культуры.
- Красюк, І. О. (2012). *Нариси з історії розвитку художньої освіти в Україні в ХІХ – на початку ХХ ст.* (2-ге вид.). Кривий Ріг: Видавничий дім.

- Кузьміченко, І. О. (2014). Майстерність: від іманентного до трансцендентного. *Гілея*. 82, 162-166.
- Левин, І. Л. (2014). *Анализ и классификация парадигм обучения художественным дисциплинам*. Взято з URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/analiz-i-klassifikatsiya-paradigm-obucheniya-hudozhestvennym-distiplinam>
- Левченко, Д. А. (2012). Эстетический семиозис и художественность в изобразительном искусстве. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія, 22(4), с. 125-131.
- Лосев, А. Ф. (1997). *Двенадцать тезисов об античной культуре*. Взято з URL:http://psylib.org.ua/books/_losew02.htm
- Мовчан, В. С. (2011). *Естетика. Особистість митця*. Взято з URL:<http://westudents.com.ua>.
- Рудницька, О. П. (2002). *Педагогіка: загальна та мистецька*. Київ: Інтерпроф.
- Шагало, Р. Т. (2005). *Мистецька освіта в Україні середини ХІХ – середини ХХ ст.: структурування, методологія, художні позиції*. Львів: Українські технології.
- Юхимик, Ю. В. (2005). *Мімесис: естетико-мистецтвознавчий аналіз засадничого принципу класичного мистецтва*. Київ: Експрес.
- Юхимик, Ю. В. (2013). «Contemporary Art»: симуляція мистецтва. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*, 31, 17-24.
- Debschitz, W. (1920). Meister-Lehrwerkstätten, ein neuer Typus der Kunstschulen. *Der Pelikan*, 9, 10.

Andrii Hordash

ART-EDUCATIONAL CONCEPTUALIZATION OF THE CATEGORY «ARTISTIC SKILL»

The scientific novelty of the article's materials means the specification at the first time the essence of the category of «artistic skill» in the context of the complex of individual professional qualities of the artist and the totality of objectively valuable parameters of the results of his work, which are achieved through persistent work and under the influence of a professional art school for the algorithm of consistent acquisition of the basics of craftsmanship, super mastery and meta mastery; conceptualization of the category «artistic skill» on the basis of the leading idea of the synthesis of etymological, linguistic, historiographical, philosophical, aesthetic, art history, logistical, psychological and pedagogical epistemological locuses analytical consideration of key terminology units «artist / artistry», «master / skill», «image / imagery», «aesthetic / aesthetics», «art / ingenious», «trade / informal activities» and related accompanying concepts of «quality», «perfection», «elegance», «masterpiece», «artificiality», «virtuosity», «ability», «skill», «artistry», «taste», «genius», «talent», «temptation», «experience», «the basis of mastery(skills)», «super mastery», «meta mastery». It enriches the conceptual apparatus of current artistic education, the proper use of which is important in artistic didactics and provides the prospect of further research in cooperation to the category «art school» the pedagogical conceptual sphere of which it is appropriate to form on the basis of a thesaurus and paradigmatic approaches.

Keywords: *artistic skill, artistic, figurative, aesthetic, artistic, artist, artistic education, conceptualization.*

References

- Babiiak, V. V. (2005). *Russkii akademicheskii uchebnyi risunok (XVIII – nachalo XX veka) [Russian academic drawing (XVIII – early XX century)]*. (Extended abstract of PhD dissertation). Sankt-Peterburg [in Russian].
- Bezklubenko, S. D. (2002). *Etnokulturolohiia. Krytychnyi analiz teoretychnyh ta metodolohichnyh zasad: monogr [Ethnocultural studies. Critical analysis of theoretical and methodological foundations]*. Kyiv: KNUKiM [in Ukrainian].
- Bezklubenko, S. D. (2008). *Mystetstvo: terminy ta poniattia: entsykl. vyd. [Art: terms and concepts]*. (T. 2). Kyiv: In-t kulturolohii Nats. akad. mystetstv Ukrainy [in Ukrainian].
- Bychkov, V. V., & Mankovskaia, N. B. (2017). Khudozhestvennost kak metafizicheskoe osnovanie esteticheskogo opyta i kriterii opredeleniia podlinnosti iskusstva [Artistry as the metaphysical basis of aesthetic experience and the criterion for determining the authenticity of art]. *Vestnik slavianskikh kultur*, 43, 220-241 [in Russian].
- Davydova, M. O. (2013). Khudozhnist yak katehoriia filosofii kultury v problemnomu poli kultury postmodernu [Artistry as a category of philosophy of culture in the field of postmodern culture]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. H. S. Skovorody. Seriya: Filosofiia*, 2 (2), 70-79 [in Ukrainian].
- Debschitz, W. (1920). Meister-Lehrwerkstätten, ein neuer Typus der Kunstschulen. *Der Pelikan*. 9, 10.
- Gropius, V. (1971). *Granitsy arhitektury [Boundaries of architecture]*. Moskva: Iskusstvo [in Russian].
- Kartseva, G. A. (2011). Lichnost hudozhnika v sozdanii proizvedeniia iskusstva [The personality of the artist in the process of creating a work of art]. *Vestnik Tambovskogo universiteta. Seriya: Gumanitarnye Nauki*, 104 (12), 314-318 [in Russian].
- Kollingvud, R. D. (1999). *Printsipy iskusstva [Principles of art]*. Moskva: Iazyki russkoi kultury [in Russian].
- Krasiuk, I. O. (2012). *Narysy z istorii rozvytku khudozhnoi osvity v Ukraini v KhIKh – na pochatku XX st. [Essays on the history of the development of artistic education in Ukraine in the XIX – early XX centuries]*. (vyd 2). Kryvyi Rig: Vydavnychiy dim [in Ukrainian].
- Kuzmichenko, I. O. (2014). Maisternist: vid imanentnoho do transtsendentnoho [Mastery: from immanent to transcendental]. *Gileia*, 82, 162-166 [in Ukrainian].
- Levchenkov, D. A. (2012). Esteticheskii semiozis i hudozhestvennost v izobrazitelnom iskusstve [Aesthetic semiosis and artistry of visual arts]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Sotsiologiia. Politologiia*, 22(4), 125-131 [in Ukrainian].
- Levin, I. L. (2014). *Analiz i klassifikatsiia paradigm obucheniiia hudozhestvennym distsiplinam [Analysis and classification of paradigms for teaching arts]*. Retrived from URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/analiz-i-klassifikatsiya-paradigm-obucheniya-hudozhestvennym-distsiplinam> [in Russian].
- Losev, A. F. (1997). *Dvenadtsat tezisov ob antichnoi kulture [Twelve theses on ancient culture]*. Retrived from URL:http://psylib.org.ua/books/_losew02.htm. [in Russian].
- Movchan, V. S. (2011). *Estetyka. Osobystist myttsia [Aesthetics. Personality of the artist]*. Retrived from URL:<http://westudents.com.ua>. [in Ukrainian].
- Rudnytska, O. P. (2002). *Pedahohika: zahalna ta mystetska [Pedagogy: general and artistic]*. Kyiv: Interprof [in Ukrainian].
- Shmagalo, R. T. (2005). *Mysteczka osvita v Ukraini seredyny XIX – seredyny XX st.: strukturuvannia, metodologiia, hudozhni pozytsii [Artistic education in Ukraine in the middle of the XIX – the middle of the XX century: structuring, methodology, artistic positions]*. Lviv: Ukrainski tehnologii [in Ukrainian].

- Yukhymyk, Yu. V. (2005). *Mimezys: estetyko-mystetstvoznavchyi analiz zasadnychoho pryntsyphu klasychnoho mystetstva* [Mimesis: Aesthetic-Art Study Analysis of the Fundamental Principle of Classical Art]. Kyiv: Ekspres [in Ukrainian].
- Yukhymyk, Yu. V. (2013). «Contemporary Art»: symuliatsiia mystetstva [«Contemporary Art»: simulation of art]. *Aktualni problemy istorii, teorii ta praktyky khudozhnoi kultury*, 31, 17-24 [in Ukrainian].
- Zhukovskii, V. I. (2015). Tvorcheskii dialog hudozhnika i hudozhestvennogo materiala skvoz prizmu iskusstvennosti, iskusnosti i iskusa [The creative dialogue between the artist and the artistic material through the prism of artificiality, skill and temptation]. *Istoricheskie, filosofskie, politicheskie i yuridicheskie nauki, kulturologiia i iskusstvovedenie. Voprosy teorii i praktiki: (Ch. I, 6 (56), p. 74-76.)*. Tambov: Gramota [in Russian].

Одержано 28.12.2018 р.

УДК 373.2.015.31:793.3

Оксана Вільхова, м. Полтава

DOI: 10.33989/2226-4051.2019.19.169773

ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО – ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглядаються питання впливу хореографічного мистецтва на особистість дитини дошкільного віку як потужного чинника розвитку мотивації, самореалізації, самостійності, організованості тощо. Хореографія як ефективний засіб виховання є однією з важливих ланок модернізації освітнього і культурного простору сучасної України. Аналізуються особливості психоморного та творчого розвитку дітей дошкільного віку.

Ключові слова: хореографічне мистецтво, дошкільники, психомоторика, творчі здібності, заклади дошкільної освіти.

Постановка проблеми. У наш час хореографія набула надзвичайної популярності серед дітей, молоді та дорослого населення. Сьогодні в Україні існує чітко вибудована вертикаль безперервної хореографічної освіти: дошкільна, початкова, середня спеціальна, вища. На базі цієї вертикалі як єдиної системи існують творчі хореографічні колективи різних напрямів: класичного, народного, бального, сучасного. Хореографічна